

ANTI-ÜTOPYA

Aydınlık Gazetesi, 2 Nisan 2016

Yıldırım Koç

Bilim ve Ütopya Dergisi'nin Ocak 2016 sayısının kapağı, Thomas More ve 500 yıl önce yayımlanan Ütopya (Utopia) kitabına ayrılmıştı.

Ben Thomas More ve Ütopya'ya biraz farklı bakıyorum.

İnsanlık, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya için gerekli olan ürünleri üretebilecek bir düzeye ulaştı. Önündeki engel, emperyalizm ve kapitalizm. Emperyalizm ve ardından kapitalizm tarihin çöplüğüne atılabilirse, insanların yeteneklerine göre katkıda buldukları ve ihtiyaçlarına göre pay aldıkları bir üretim ve bölüşüm sistemi kurulabilir; adaletli ve eşitlikçi bir refah toplumu yaratılabilir.

İnsanlık tarihinde böyle bir düzeni arzulayan çok sayıda kişi, hareket, örgüt, tarikat, vb. olmuş. Ütopya kitabı da böyle bir düzeni (başkalarının sömürsüne dayalı biçimde) arzulayan bir girişim.

ÇAĞDAŞ SOSYAL DEMOKRASİ VE ÜTOPYA

Ancak Ütopya, bir başka açıdan, tam da günümüzün Avrupa sosyal demokrasise benziyor veya onun kaynaklarından birini oluşturuyor.

Thomas More, Ütopya'da eşitlikçi bir refah toplumu arzuluyor; ancak bunun temel dayanağı, köle sömürsü ve yabancıların kullanılması. Kendiniz için adalet, eşitlik ve refahı, başkalarının sömürsü ve kullanılması üzerine inşa ediyorsunuz. Günümüzün Avrupa sosyal demokrasininin temel mantığı da aynen bu.

Utopia'dan bazı bölümler aktarayım (S.Eyüboğlu, M.Urgan ve V.Günyol çevirisi, Çan Yay., 1964):

"İşçiye ihtiyacı olan her yurttaş bir gün için, ücret karşılığı, bir kaç mahkum tutar. Onlara serbest işçilerden daha az para verir. Tembellerini dövmek hakkı da vardır mahkum kiralayanların, böylece mahkumlar hiç işsiz kalmaz, yiyeceklerini, giyeceklerini kendi emekleriyle kazanır, her gün Hazineye de bir gelir sağlarlar

"Bütün mahkumlar giydikleri birörnek elbisenin rengiyle hemen tanınırlar. Saçları toptan değil, kulaklarının biraz üstüne kadar tıraş edilir. Kulaklarından biri de ucundan kesilir. (...)Hiç bir mahkum silah taşıyamaz...

"Her il kendi mahkumlarına belli bir damga vurur. Bu damgayı silmek, ilin sınırlarını aşmak ve başka ilin köleleriyle konuşmak da ölümlü cezalandırılır. Kaçmayı tasarlamak kaçmak kadar tehlikelidir. Böylesi bir tasarıya katılan köle hayatını, hür insan özgürlüğünü kaybeder. Yasa, bu tasarımı haber vereni ödüllendirir: Özgürse para, köle ise özgürlük verir ona." (s.70)

ÖZGÜRLÜK İSTEYEN KÖLEYE ÖLÜM CEZASI

"Kölelerin birleşip devlete karşı gelmeleri de olacak şey değildir. Böyle bir işi başarabilmek için elebaşların başka illerdeki köleleri de kazanmaları gerekir. Oysa bu yol da iyice kapalıdır. Toplanmaları, konuşmaları, hatta selamlaşmaları ölüm cezası getirecek insanlar nasıl söz birliği edebilirler bütün yurttta? Düşüncelerini arkadaşlarına bile açmaktan korkarlar; çünkü bilip de susmak ölüm getiriyor, ele vermek ise çok kazançlı." (s.71)

Utopia'da pazarlarda balık ve her türlü et bulunur. "Çarşıya getirilmeden önce, şehrin dışındaki akar sulara, bunların bütün kiri pisliği iyice yıkanıp temizlenir. Sonra Utopialıların köleleri bunları keserek, bir kere daha yıkayıp temizlerler. Utopialılar, özgür yurttaşlarına hayvan kestirmezler. Çünkü hayvan öldüre öldüre, insan huyunun en tatlı yönü olan acıma duygusunun, yavaş yavaş körleşip yok olacağını düşünürler." (s.108-109)

"Bazan başka bir ülkede didinip duran yoksul bir işçi, kendi isteğiyle Utopia'da köle olur. Utopialılar, böylelerine çok iyi davranırlar, nerdeyse kendi özgür yurttaşlarıymış gibi saygı gösterirler onlara. Yalnız bu adamlar daha çok çalışmağa alışık oldukları için, biraz daha fazla iş verilir onlara." (s.136)